

Petra Koritnik,

Vrtec Jarše, Rožičeva 10, 1000 Ljubljana

Email: petra.koritnik@gmail.com

TRADICIONALNI IN SODOBNI PRISTOPI V VRTCU

POVZETEK

Vzgojitelji pri svojem delu uporabljamo različne pedagoške pristope. Pedagoški pristopi so pomembni dejavniki v procesu vzgoje in izobraževanja še posebej pri delu z nadarjenimi in talentiranimi otroci v predšolskem obdobju. Le ti pustijo trajen vtis in močno vplivajo na otrokovo ustvarjalnost.

Različni pristopi kažejo na to, koliko je otroku dovoljena ustvarjalnost in kakšna je možnost, da le-ta upade ali se sploh ne razvija. V predšolskem obdobju premalokrat opazimo nadarjene in talentirane otroke in spodbujamo njihovo ustvarjalnost in njihova močna področja.

Prav tako je pomembno sodelovanje med vrtcem, starši in šolo. Pogosto se zgodi, da nadarjeni in talentirani otroci v vrtcu, kasneje v šoli veljajo za moteče zaradi svoje težnje po raziskovanju, zaradi neurejene zakonodaje ter pomanjkanja sodelovanja in komuniciranja med izobraževalnimi institucijami.

KLJUČNE BESEDE: pedagoški pristopi, vrtec, nadarjen, talentiran, moteč, šola

UVOD

Otrok je dejavna, ustvarjalna osebnost, vendar nerazvita in nezrela, zato jo je potrebno razvijati, poučevati, vzgajati, socializirati, kjer s svojo dejavnostjo preoblikuje lastno subjektivno naravo. Dejavnost je osnovna oblika in obenem nasledek otrokovega razvoja. Dejaven, radoveden, ustvarjalen pa bo postal s pravilno spodbudo (Tacol, 1999).

Pri svojem delu vzgojitelji uporabljamo različne metode in oblike dela. Izkušnje kažejo, da večina vzgojiteljev pri dejavnostih v predšolskem obdobju uporablja že ustaljen pedagoški pristop, ki se je skozi leta prakse izkazal kot najbolj uporaben, ne pa tudi vedno uspešen. Izbira pedagoškega pristopa je pomemben dejavnik pri izvajanju dejavnosti, tesno povezan z motivacijo in ustvarjalnostjo. Pedagoške pristope bi lahko delili na tradicionalne – ustaljene in sodobne – alternativne pristope. Ustaljen pedagoški pristop, ki se v praksi pojavlja, lahko močno vpliva na motivacijo in ustvarjalnost otrok, sodoben pristop naj bi bil prilagodljiv času in potrebam otroka.

Dandanes se v celotni družbi poudarja načelo enakih možnosti ob upoštevanju individualnih razlik med posamezniki, ter načelo pravice do izbire in do drugačnosti. Iz tega izhaja, da je za uresničevanje enakih možnosti vseh pomembno upoštevati njihove medsebojne razlike na različnih področjih: v učnih zmožnostih, motivaciji, prevladujočih učnih stilih in podobno. Naloga izobraževalnih institucij je oblikovati najboljše učno in vzgojno okolje za vse svoje učence, ter se zavzeti za vsakega posameznika.

Pedagoški pristopi pri delu z nadarjenimi in talentiranimi otroci v predšolskem obdobju

Pedagoški pristop je širok pojem. Pedagoški pomeni nanašajoč se na pedagogiko ali pedagoge, pristop pomeni način oziroma postopek, nov pristop v odkrivanju vzročnosti med pojavi. Pedagoški pristopi so različni načini pristopanja k vzgojno–izobraževalnemu delu. S tem mislimo na različne oblike dela, na uporabo različnih metod dela.

Kot tradicionalne pristope opredeljujem tiste, ki se uporabljajo v praksi vsakodnevno kot del rutine, ustaljen pristop. Ustaljeni pristop se najpogosteje uporablja, ker se je pred leti izkazal kot uporaben, praktičen, primeren ... Sodobni pristopi so inovativni, se prilagajajo otrokovim potrebam, različnim situacijam, času, sedanjosti.

Izbira pedagoškega pristopa namreč ni odvisna samo od vzgojitelja. Večinoma je pogojena s prostorom, časom, znanjem vzgojitelja, učnimi sredstvi in pripomočki, orodji in materiali ...

Tradicionalni in sodobni pedagoški pristopi

Beseda sodoben se nanaša na novejši čas, sedanjost ta upošteva norme svojega časa, upošteva najnovejše umetnostne tokove in vsebuje novejše tehnične in strokovne pridobitve. Tradicionalen pomeni tisti, ki upošteva, goji tradicijo; beseda tradicionalen ponazarja nekaj, kar se je uveljavilo, doseglo na področju kake dejavnosti med njenim daljšim obstajanjem.

Tradicionalni pedagoški pristopi - značilnosti:

- prevladuje frontalna oblika dela,
- pogosta uporaba usmerjenih dejavnosti (večino likovnih dejavnosti je usmerjenih),
- pogosto uporaba skupinske oblike dela (v praksi to pomeni, da celotna skupina istočasno ustvarja pri mizah),
- prevladuje metoda demonstriranja (v praksi to pomeni, da se otrokom pokaže, kako se nekaj nariše, pokaže, kako naj izdelava izdelek, kam naj kaj prilepi ...)
- pogosta uporaba enakih materialov,
- tradicionalne teme in motivi (pomlad - zvonček in ptice , poletje – morje in ribe, jesen-listi, zima-snežak) ...

Sodobni pedagoški pristop vidim kot prilagojen pristop k otroku, situaciji, času; iznajdljivost in izvirnost; ustvarjalnost pri izvedbi dejavnosti; užitek v odkrivanju umetnosti in dopuščanje svobodnega ustvarjanja; poznavanje in razumevanje vsebinskih in didaktičnih novosti, kot iskanje novih oblik in metod dela, ki motivirajo, vzpodbujajo interes, na primer: slikanje z nogami, ustvarjanje slik v pesku na prostem, predelovanje embalaže v uporabne izdelke ...

Sodobni pedagoški pristop – značilnosti:

- uporaba različnih metod dela (pogovor, raziskovanje, eksperimentiranje...),
- uporaba spontanih oblik dela (z enim, dvema, tremi otroki, spontano ustvarjanje odvisno od situacije ...),
- vzpodbujanje neusmerjenih dejavnosti,
- teme in motivi so sodobni, v prvi vrsti povezani z otrokom,
- raznovrstni materiali, ki so otrokom ves čas na voljo v likovnih kotičkih,
- dopuščanje svobodnega ustvarjanja,
- omogočanje raziskovanja sveta umetnosti ...

Še ne tako zelo dolgo nazaj je v pedagoški praksi prevladovalo mnenje, da potrebujejo poseben, njim prilagojen pedagoški pristop, le intelektualno in socialno prikrajšani otroci. Na tem področju se je do danes spremenilo mnogo stvari, in hkrati obveljalo splošno mnenje, da poleg otrok, ki imajo učne in druge težave, potrebujejo poseben pedagoški pristop in obravnavo tudi otroci, ki kažejo višje sposobnosti in potencialne od svojih vrstnikov, torej nadarjeni in talentirani otroci. Pedagoška stroka je soglasna v tem, da je potrebno pomagati tudi nadarjenim otrokom, in sicer z nudenjem raznovrstnih učnih pristopov, oblik ter metod učenja in poučevanja, da bi kar se da v celoti razvili in uresničili potencialne, ki jih premorejo.

»Ni ničesar bolj neenakega, kot je enak pristop neenakim.« (T. G. Thurstone)

V teoriji in praksi obstaja veliko strokovnih pristopov, kako odkriti in identificirati nadarjene učence. V ta postopek je vključenih več akterjev in sicer svetovalne službe, vzgojitelji in starši, saj vsak od njih pozna otroka po svoje, na svoj način, ga spremlja v različnih situacijah, in lahko tako prispeva koristne informacije, ki sestavljajo, in tudi nenazadnje olajšajo proces odkrivanja in identifikacije nadarjenega otroka.

Sodelovanje med vrtcem, šolo in starši

Kljub vsem strokovno izdelanim in dodelanim postopkom pri odkrivanju in identifikaciji nadarjenih učencev, se vseeno lahko zgodi, da vseh nadarjenih ne odkrijemo. Vzrokov za to je mnogo. Vsak otrok je individuum, s svojo lastno osebnostjo, skupkom lastnosti, ki ga napravijo unikatnega. Eni so bolj odprti, ekstrovertirani, in do njih zaradi tega lažje pristopamo, jih spoznavamo, ter posledično tudi lažje odkrijemo njihove izjemne talente in darove. Spet drugi so lahko bolj introvertirani, zadržani ter zaprti vase, in moramo zato vložiti veliko več truda, da bi jih bolje spoznali, jim pomagali, ter jih morda tudi identificirali kot nadarjene.

V vsakem primeru moramo težiti k temu, da čim manj nadarjenih ostane spregledanih, bodisi z večjo ozaveščenostjo pedagoškega kadra o značilnostih nadarjenih in procesu identifikacije, boljšem strokovnem izpopolnjevanju na tem področju, in nenazadnje tudi s spodbujanjem sodelovanja in vzajemnega delovanja celotnega pedagoškega kadra v vrtcih in šolah, ter njihovega sodelovanja s starši in širšim zunanjim okoljem.

»Učinkovit sistem identifikacije in edukacije je tisti, ki je odprt posamezniku v celotnem življenjskem ciklusu« (Ferbežer 1998, str. 34).

ZAKLJUČEK

Na temo nadarjenosti obstaja obsežen kup literature. Izvedenih je bilo veliko raziskav v povezavi z nadarjenimi posamezniki in njihovimi lastnostmi. Veliko je bilo napisanega o odkrivanju in identifikaciji nadarjenih, kako z njimi delati v šoli, kakšne vzgojno - izobraževalne programe jim ponuditi, kako negovati in spodbujati njihovo nadarjenost ipd.

Strokovnjaki na področju nadarjenosti pri delu z nadarjenimi učenci predvidevajo in priporočajo veliko različnih metod, oblik, načinov, modelov in programov. Nekateri so bolj dodelani in preizkušeni, drugi se šele uvajajo in jih strokovni delavci ter nadarjeni učenci šele spoznavajo in preizkušajo.

Vzgoja in izobraževanje nadarjenih učencev v sodobni družbi nista samo zasebna stvar. Poleg družine sta vrtec in šola najpomembnejši kraj, kjer se oblikuje in razvija otrokova osebnost. Zato se morajo pedagoški delavci potruditi, da bo vzgojno-izobraževalni proces kakovosten in bo nadarjenim učencem ponujal tista znanja in izkušnje, ki jih pri negovanju in razvijanju nadarjenosti najbolj potrebujejo.

LITERATURA

- Bahovec, D.E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana.
- Bahovec, D., Kodelja, Z. (1996). Vrtci za današnji čas. Ljubljana. Center za kulturološke raziskave pri Pedagoškem inštitutu in Društvo za kulturološke raziskave.
- Devjak, T., Berčnik, S., Plestenjak, M. (2008). Alternativni vzgojni koncepti. Ljubljana. Pedagoška Ibuka,
- Ferbežer, I. (1998). Identifikacija in razvijanje nadarjenosti.
- Ferbežer, I., Jaušovec, N., Dobnik, B., Artač, J., Bragato, S., Nanut Brovč, N., Neva, P., Skrt Leban, N., (1998). Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
- Tacol, T. (1999). Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog. Ljubljana: Debora. M. (1992). V vrtcu bo morda že prepozno. Ljubljana: Tangram. Fakulteta